

at ogsaa denne Virksomhed praktisk talt har været standset i de senere Aar. Det har ikke været muligt med de Vilkaar, Foreningerne har haft at arbejde under, at udstykke større Landejendomme til mindre Brug, og jeg kan ikke tro, der er nogen Mulighed for, at Forholdet skulde ændre sig i en overskuelig Tid, medmindre Staten yder sin Medvirkning paa en anden Maade end hidtil, saaledes at der bliver skabt bedre Vilkaar for Oprettelse af Husmandsbrug. I Øjeblikket synes Forholdene at være nærmest fortvivlede. Jeg kan ikke se rettere, end at Vanskelighederne ved i Øjeblikket at faa nye Hjem oprettet paa Landet er saa store, at man med god Grund kan sige, at al Adgang praktisk talt er spærret for den Ungdom, der ønsker at stifte Hjem paa Landet. Selv de større Ejendomsbesidderes Børn vil i mange Tilfælde være spærrede ude fra Adgangen til at oprette nye selvstændige Hjem paa Landet. Aarsagen dertil er de høje Priser paa Jord og Bygninger, Besætninger og Redskaber, Priser, der ligger langt, langt ud over det normale, Priser, der er saa høje, at der ikke kan være Tale om, at Udstykning kan iværksættes i noget nævneværdigt Omfang, ligesom ogsaa de Penge, der stilles til Raadighed gennem Husmandsloven, jo næsten bliver som en Draabe i Havet.

Da man i 80'erne kalkulerede, hvad Oprettelsen af et Husmandsbrug kostede, regnede man til et helt Husmandsbrug ikke en Gang med saa stort et Beløb, som man nu maa regne med til en eneste Hest. I den første Lov, Loven af 24. Marts 1899, regnedes der med, at et Husmandsbrug maatte koste 4 000 Kr. — det var Laanegrænsen den Gang. Ved den anden Lov, af 1904, blev Laanegrænsen sat op til 5 000 Kr. Det var egentlig ikke en Følge af forandrede Konjunkturer; naar man forhøjede Laanegrænsen, var det nærmest, fordi man var kommet til den Overbevisning, at det gjaldt om at gøre Brugene større. I 1909 var man kommet til en endnu bedre Erkendelse og satte Laanegrænsen op til Maksimum 8 000 Kr., i 1914 til 10 000 Kr. og ved den sidste Lov, saa vidt jeg erindrer, til 12 000 Kr. Men selv dette Beløb, 12 000 Kr., er jo ikke paa langt nær tilstrækkeligt. Det hjælper ikke, at man stiller 12 000 Kr. til Raadighed fra Statens Side til Oprettelse af Husmandsbrug og i øvrigt opretholder de stillede Betingelser for at kunne komme i Betragtning ved Laan, thi der kan ikke oprettes Husmandsbrug for de Penge. En

Td. Land koster nu sine Steder et Par Tusinde Kroner. I Almindelighed maa man vel regne med, at den koster ca. 1 200 Kr., hvis det skal være god Jord. Hvis man vil regne med 10 Tdr. Land til et Husmandsbrug, koster den nøgne Jord altsaa ca. 12 000 Kr. Man regner med, at der kan opføres de nødvendige Bygninger paa denne Jord for 10 000 Kr. Det er muligt, det lader sig gøre, jeg tør ikke sige det bestemt, jeg er tilbøjelig til at tro, at man saa skal spare overordentlig stærkt. En Hest skal der jo gerne til paa et saadant Brug. Jeg ved ikke, om det er muligt at købe en brugbar Hest til 2 000 Kr., billigere kan den neppe faas. Man kan neppe heller købe Køer billigere end 500 Kr. pr. Stk. Prisen vil vel nærmest ligge op imod det dobbelte, men lad os regne med 500 Kr. for at være paa den sikre Side. Mindre end 4 Køer kan der ikke være Tale om at nøjes med. Dermed er man oppe paa 2 000 Kr. alene til Køer. Til den øvrige Besætning vil jeg regne 500 Kr. — det er et lavt Tal. Lad mig saa regne med 1 500 Kr. til Redskaber til en saadan Ejendom. Tallene er for smaa, det erkender jeg, men for ikke at nævne noget Tal, der er for stort, vil jeg holde mig til dette. Vi er da, naar vi sammenlægger de Tal, jeg her har nævnt, og som absolut maa siges at være det Minimum, der kan være Tale om, oppe paa et Beløb af 28 000 Kr. Selv om man nu havde nogen Mulighed for at reducere dette Tal med 25 pCt., vilde man dog komme op paa saadanne Priser, at der slet ikke er Tale om at oprette Landbrug med Statslaan til en Laaneværdi af 12 000 Kr., vi vil være oppe paa 21 000 Kr. Men for øvrigt maa jeg straks sige, at ingen kan oprette et saadant Husmandsbrug som det, jeg her har nævnt, og skaffe Besætning og de til Bruget hørende Bygninger og Redskaber til Veje for 21 000 Kr. Den af mig først nævnte Sum, 28 000 Kr., er nærmere ved Sandheden.

Under saadanne Vilkaar er det overordentlig vanskeligt at faa noget udrettet, men det gaar dog ikke an af den Grund at skyde Spørgsmaalet fra sig. Jeg har ogsaa nærmest nævnt Tallene for at vise, hvilken overordentlig beklagelig Situation vi er kommet i ved den høje Konjunktur, vi har i Landbruget. Den er selvfølgelig til stor øjeblikkelig Fordel for de nuværende Besiddere, men lige saa sikkert er det, at den er til Fortræd for den derefter kommende Slægt, og hvis denne Højkonjunktur ved-